

Magdalena Suduł

Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych

Urząd Miasta Lublin

ORCID: 0009-0007-6158-1389

Działania miasta Lublin na rzecz wsparcia uchodźców z Ukrainy

Support activities of the city of Lublin for refugees from Ukraine

Wprowadzenie. Organizacja pomocy

W pierwszych dniach rosyjskiej agresji na Ukrainę Lublin stał się jednym z głównych miast, w którym uchodźcy zza wschodniej granicy szukali bezpiecznego schronienia. Według badania ruchu turystycznego, które prowadziło Miejskie Biuro Rozwoju Turystyki i Lokalna Organizacja Turystyczna Metropolia Lublin, w 2022 roku do Lublina i Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego przyjechało 3,16 mln Ukrainek i Ukraińców, przy czym w samym Lublinie odnotowano 2,04 mln przyjezdnych tej narodowości. Kumulacja przypadła na marzec. W kolejnych miesiącach ruch był mniejszy, ale aż do końca roku utrzymywał się na poziomie 150–200 tys. osób. Podkreślić należy, że w badaniu ujęte zostały jedynie osoby, których pobyt trwał nie więcej niż 15 dni (Barometr Turystyczny, 2022, s. 11).

Wraz z wybuchem wojny miasto Lublin w trybie pilnym uruchomiło pakiet działań solidarnościowych i pomocowych na rzecz uciekających obywaterek i obywateli Ukrainy. Wsparcie społeczne skierowane wówczas do migrantów z Ukrainy miało, tak jak to wskazuje w analizie tego pojęcia Mikołaj Winiarski (2015), charakter relacji międzyosobowej o charakterze interaktywnym, urealnijającej się poprzez aktywność (działalność) i postawy prospołeczne o charakterze altruistycznym – humanitarnym podmiotów osobowych wobec siebie. Interaktywność

charakteryzowała się tutaj wzajemnością i wymianą świadczeń, swoistym towarzyszeniem sobie podmiotów relacji. Celem realizowanego wsparcia było przezwyciężenie sytuacji trudnych, rozwiązanie problemów, opanowanie kryzysów, podniesienie poziomu warunków życia, a nade wszystko wzmocnienie psychospołeczne i bytowe jednostronne lub wzajemne podmiotów poprzez m.in. przekazywanie informacji, instrumentów działania, dóbr materialnych, także świadczenie usług, utrzymywanie więzi społecznej oraz wspólne działanie. Głównym rysem wsparcia społecznego według Winiarskiego jest jego osadzenie w pewnej sieci społecznej np. zawodowej, koleżeńskej, przyjacielskiej, czy sąsiedzkiej (Winiarski, 2015, 16–17). Organizacja działań wspierających w mieście Lublin miała i ma charakter opisywany przez wspomnianego dopiero autora. Wypracowany został swoisty model współpracy pomiędzy samorządem lokalnym a organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy humanitarnej i na rzecz integracji uchodźców, jak i mieszkańcami, tak aby pomoc ta przynajmniej lokalnie miała charakter systemowy i właściwie ukierunkowany. Wobec braku ogólnokrajowej polityki migracyjnej, rozumianej szeroko, czyli jako działania państwa (zarówno polityczne, jak i legislacyjno-administracyjne) dotyczące regulacji i kontroli wjazdu, pobytu oraz wyjazdu, a także warunków osiedlania się w danym państwie i nadawania obywatelstwa cudzoziemcom, poszukującym w nim (czasowego) zatrudnienia bądź ochrony ze względów politycznych lub humanitarnych (kwestii uchodźczych) (Łodziński, Szonert, 2023), lokalne społeczności, poprzez inicjatywy oddolne, wkroczyły niejako w kompetencje strony rządowej, tworząc własne strategie postępowania w obszarze integracji uchodźców.

Główne kierunki działania dostosowywane były do zmieniającej się sytuacji. W ramach cyklicznie zbierającego się miejskiego sztabu kryzysowego omawiane były możliwe scenariusze rozwoju sytuacji, niezbędne zadania do realizacji, jak i formy pomocy dla obywateli Ukrainy. Zaangażowane zostały wszystkie służby zarówno z zakresu bezpieczeństwa, pomocy społecznej, oświaty, jak i spółki miejskie, które w miarę sygnalizowanych potrzeb uruchamiały swoje zasoby m.in. w postaci transportu, worków z wodą pitną, czy udostępniania powierzchni magazynowych.

W celu koordynacji wszystkich podejmowanych przez miasto działań pomocowych na rzecz Ukrainy, Prezydent Miasta powołał Pełnomocnika ds. pomocy obywatelom Ukrainy uciekającym przed działaniami wojennymi. Do jego zadań należało w szczególności: koordynowanie we współpracy z Miejskim Centrum Zarządzania Kryzysowego działań w zakresie przygotowania, wyposażenia

i funkcjonowania miejsc zakwaterowania tworzonych przez Miasto, przygotowanie i wdrażanie procesów związanych z obsługą administracyjną uchodźców oraz koordynowanie, we współpracy z właściwymi wydziałami i jednostkami Urzędu Miasta Lublin, pomocy charytatywnej od podmiotów zewnętrznych (Prezydent Miasta Lublin, 2022).

Z kolei do koordynacji pracy organizacji pozarządowych i działań wolontariuszy powołany został Lubelski Społeczny Komitet Pomocy Ukrainie. Na uwagę zasługuje fakt, że Komitet nie był formalnym ciałem czy formalnym organem kolegiальnym. Organizatorami Lubelskiego Społecznego Komitetu Pomocy Ukrainie były Stowarzyszenie Homo Faber, Fundacja Kultury Duchowej Pogranicza oraz Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa, przy wsparciu urzędniczek i urzędników miasta Lublin. Struktura Komitetu opierała się na kilkunastu wyspecjalizowanych sekcjach odpowiadających za poszczególne obszary działań skierowanych do uchodźców. W szczytowym momencie napływu uchodźców wsparcia udzielało blisko 2 tysiące wolontariuszy, w tym ponad 460 tłumaczy (Miasto Lublin..., 2023). Pod specjalnie utworzonym numerem telefonu Komitet prowadził całodobową infolinię dla osób przybywających z Ukrainy. Zapewniał również pomoc prawną oraz wsparcie psychologów, organizował zbiórki rzeczowe, ponadto wolontariusze udzielali pomocy jako tłumacze w punktach recepcyjnych i mieszkalnych, a także przy załatwianiu spraw urzędowych.

Miasto Lublin uruchomiło także wsparcie finansowe dla organizacji pozarządowych zaangażowanych w działania na rzecz obywateli Ukrainy uciekających przed wojną. Nabór wniosków do konkursu dla organizacji pozarządowych miał charakter szybkiej interwencji. Celem naboru było wsparcie działań organizacji pozarządowych, które zaangażowały się w działania na rzecz osób uciekających przed wojną w Ukrainie i trafiających do naszego miasta. Maksymalna kwota dotacji, o jaką można było się starać na realizację zadania publicznego, wynosiła 10 tys. zł. Ponadto 3 marca 2022 r. na sesji Rady Miasta Lublin przyjęto uchwałę w sprawie uruchomienia środków w kwocie 200 tys. zł na wydatki związane z kryzysem uchodźczym.

W celu kompleksowej i sprawnej obsługi administracyjnej uchodźców utworzono dwa Centra Pomocy Obywatelom Ukrainy. Obok stanowisk do nadania numeru PESEL znajdowały się tam również stanowiska Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie oraz Miejskiego Urzędu Pracy. Obecnie działa już tylko jedno centrum.

Bezpieczne schronienie

Jednym z istotnych działań pomocowych było zapewnienie uciekającym przed wojną obywatelom Ukrainy nieodpłatnego schronienia i wyżywienia. Na podkreślenie zasługuje fakt, że w początkowej fazie konfliktu ciężar tego zadania spoczął w pełni na barkach samorządów i lokalnych społeczności. Strona rządowa, odpowiedzialna za realizację tego zadania, skoncentrowała swe siły i zasoby na granicy z Ukrainą.

W kontekście zabezpieczenia schronienia najistotniejsza była zatem aktywność samorządów i organizacji pozarządowych, wsparcie biznesu oraz niespotykana mobilizacja społeczeństwa polskiego. Na uwagę tutaj zasługuje zjawisko prywatnego „sponsoringu mieszkaniowego”, co pozwoliło uniknąć tworzenia dla uciekinierów z Ukrainy specjalnych ośrodków uchodźczych (Łodziński, Szonert, 2023). W przypadku Lublina „sponsoring mieszkaniowy” cieszył się dużą popularnością, dzięki aktywności Społecznego Komitetu Pomocy Ukrainie i postawie mieszkanek i mieszkańców Lublina. Komitet, wspierany przez miasto, zajmował się koordynacją działań w zakresie przydzielania miejsc zakwaterowania w domach prywatnych mieszkańców Lublina. Za pośrednictwem miejskiego Contact Center można było zgłosić pokój, mieszkanie, dom na czasowy, nieodpłatny pobyt dla obywateli Ukrainy.

Dodatkowo poza kwaterowaniem uchodźców w prywatnych domach i mieszkaniach, w początkowej fazie konfliktu w 16 różnych lokalizacjach w mieście Lublin uruchomione zostały miejskie punkty zbiorowego zakwaterowania uchodźców, które oferowały ponad 2 tysiące miejsc noclegowych. Były to zarówno domy studenckie, internaty i bursy szkolne, hale sportowe oraz sale gimnastyczne w placówkach oświatowych. Dla porównania obecnie funkcjonują cztery tego rodzaju miejsca z potencjałem około 600 miejsc noclegowych.

Podkreślić należy specyfikę dwóch miejskich punktów zbiorowego zakwaterowania, uruchomionych w początkowej fazie wojny, tj. punktu uruchomionego w Internacie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży Nieśłyszącej i Słabosłyszącej w Lublinie, gdzie schronienie znalazło ponad 80 osób, w tym większość osób głuchych i niedosłyszących. Lokalizacja miejsca zakwaterowania, przeznaczona przede wszystkim dla osób z dysfunkcją narządu słuchu, podyktowana była doświadczeniem kadry internatu, mającej już wcześniej kontakt z młodzieżą z Ukrainy, a przede wszystkim ukraińskim językiem migowym.

Kolejne lubelskie rozwiązanie, które zostało przyjęte z uwagi na bardzo dużą liczbę pacjentów onkologicznych z Ukrainy, leczonych w Centrum Onkologii

Ziemi Lubelskiej, polegało na zlokalizowaniu jednego z miejskich punktów zakwaterowania w domu studenckim Uniwersytetu Medycznego, w pobliżu Centrum Onkologii oraz innych lubelskich szpitali.

Koordinacja miejsc zbiorowego zakwaterowania uchodźców od początku wojny została powierzona pracownikom służb społecznych miasta Lublin, przy wsparciu wolontariuszy z lubelskich organizacji pozarządowych. Obejmowała wyposażenie tych miejsc w podstawowe sprzęty i artykuły, dbanie o systematyczne zaopatrzenie w niezbędne artykuły spożywcze, higieniczne i środki czystości. Obejmowała także systematyczne pozyskiwanie darów rzeczowych oraz zabezpieczanie najistotniejszych potrzeb zakwaterowanych tam osób.

„Dzięki ścisłej współpracy z prywatnymi darczyńcami i sponsorami, przedstawicielami innych instytucji i służb miejskich, a także organizacjami pozarządowymi, m.in. Międzynarodową Federacją Stowarzyszeń Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca, Caritas Archidiecezji Lubelskiej, Stowarzyszeniem Homo Faber, Centrum Wolontariatu w Lublinie udało się pozyskać na rzecz potrzebujących obywateli Ukrainy wiele artykułów spożywczych i przemysłowych, niezbędnych do wyposażenia punktów czasowego pobytu uchodźców” (MOPR, 2022).

W powyższych miejscach działały również zespoły pierwszego kontaktu świadczące pomoc psychologiczną, językową, a także prawną. W miejskich punktach zakwaterowania dyżury pełnili wolontariusze ratownicy medyczni oraz lekarze, w tym ukraińskojęzyczni, tak aby obywatele Ukrainy mogli jak najszybciej skorzystać z pomocy medycznej. Jeden z zespołów dysponował pojazdem medycznym, wyposażonym w niezbędny sprzęt ratunkowy i w nagłych przypadkach wspomagał lokalne służby ratownicze, przewożąc potrzebujące osoby do szpitalnych oddziałów ratunkowych.

Codzienna pomoc, udzielana zakwaterowanym w punktach uchodźcom, obejmowała stałe monitorowanie funkcjonowania punktu, czuwanie nad prawidłowym wypełnianiem kwestionariuszy osobowych osób zakwaterowanych w punkcie, codzienne zapotrzebowanie na wyżywienie (uwzględniające zalecenia lekarskie co do stosowanej diety) bądź pomoc w wydawaniu posiłków przygotowywanych w stołówce (w zależności od lokalizacji punktu), dbanie o zabezpieczenie odzieży i obuwia dla obywateli Ukrainy, dbałość o porządek na terenie punktu oraz współpracę z gospodarzem obiektu, w którym usytuowany był dany punkt.

Poza zabezpieczaniem podstawowych potrzeb socjalnych, praca koordynatora obejmowała także pomoc w uzyskaniu niezbędnych dokumentów, numerów PESEL, pozyskaniu przysługujących świadczeń, czy skorzystaniu z oferty

międzynarodowych organizacji humanitarnych, a także wsparcie w uzyskaniu kart SIM, niezbędnych do nawiązania kontaktu z bliskimi, którzy pozostali w Ukrainie. Niejednokrotnie istniała również potrzeba zorganizowania relokacji osoby zainteresowanej wyjazdem do innego kraju, co wiązało się z koniecznością dokonania ustaleń, przygotowania i sprawdzenia niezbędnej dokumentacji oraz organizacją transportu.

Niezwykle istotne było również wsparcie w organizacji wizyt lekarskich i monitorowaniu procesu leczenia poprzez kontakt z przedstawicielami służby zdrowia, pilnowaniu terminów umówionych wizyt lekarskich, realizacji recept (koszt recept pokrywany jest ze środków budżetu państwa oraz darczyńców).

Co istotne, w związku z traumatycznymi przeżyciami związanymi z wojną wiele osób wymagało również wsparcia psychologicznego, a także, niejednokrotnie, specjalistycznego leczenia psychiatrycznego. W przypadku zaistnienia takiej potrzeby organizowana była niezbędna pomoc, poprzez wykorzystanie szybkiej ścieżki kontaktów osób zaangażowanych w pomoc, koordynujących pracę poszczególnych obszarów wsparcia.

W ramach zabezpieczenia socjalnego, po wejściu w życie specustawy ukraińskiej, miasto Lublin realizowało również zadania z zakresu wypłaty świadczeń społecznych przysługujących obywatelom Ukrainy, jak i świadczeń związanych z zakwaterowaniem i wyżywieniem uchodźców z Ukrainy w prywatnych domach, mieszkaniach, czy innych nieruchomościach.

Na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, udzielana była pomoc dla obywateli Ukrainy w postaci jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę, przeznaczonego na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe. W 2022 roku przyznano łącznie świadczenia dla 13 273 osób z 6847 rodzin na łączną kwotę 4 052 037,45 zł (wraz z kosztami obsługi). Z Funduszu Pomocy obywatelom Ukrainy wypłacono również świadczenia pieniężne na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej w formie zabezpieczenia posiłków w szkołach i przedszkolach dla dzieci i młodzieży, zasiłków okresowych z powodu niepełnosprawności, bezrobocia, zasiłków stałych z powodu niepełnosprawności oraz sprawienia pogrzebu (MOPR, 2022).

Z kolei w przypadku świadczenia z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy na przestrzeni 2022 roku rozpatrzone 6342 wnioski (6021 wniosków złożonych przez 2518 osób fizycznych oraz 321 wniosków złożonych przez 88 podmiotów gospodarczych), które zostały wypłacone

w kwocie 30 093 800 zł (średnia kwota przeznaczona na wypłatę wniosku wynosiła 4745 zł). Obejmowały one 12 180 obywateli Ukrainy (10 178 obywateli Ukrainy zostało ujętych we wnioskach złożonych przez osoby fizyczne oraz 2002 zostało ujętych we wnioskach złożonych przez podmioty gospodarcze) (MOPR, 2022).

Rynek pracy

Poza zabezpieczeniem podstawowej potrzeby poczucia bezpieczeństwa, schronienia, wyżywienia, pomocy medycznej, psychologicznej czy wsparcia ze strony innych specjalistów, miasto Lublin zorganizowało pomoc związaną z ułatwieniem dostępu do lokalnego rynku pracy. Jedną z form było zbieranie informacji na temat możliwości zatrudnienia obywateli Ukrainy w firmach prowadzących działalność gospodarczą w Lublinie lub w województwie lubelskim. Pracodawcy mogli zgłaszać oferty pracy poprzez specjalny formularz elektroniczny dostępny na stronie internetowej miasta Lublin. W formularzu, oprócz krótkiego opisu firmy, pracodawca mógł określić profil poszukiwanych pracowników, a także wskazać formy dodatkowego wsparcia, przykładowo dla rodziny pracownika, o ile znajdowały się w jego ofercie. Wszystkie oferty były tłumaczone na język ukraiński i docelowo, wraz z danymi kontaktowymi, umieszczane na dedykowanej im stronie. Inicjatywa spotkała się z dużym zainteresowaniem i silnym odzewem lubelskich pracodawców. Łącznie wpłynęło ponad 340 ofert, zawierających 1627 miejsc pracy (Miasto Lublin..., 2023).

Dodatkowo, udostępnione zostało narzędzie, za pośrednictwem którego to obywatele Ukrainy mogli zgłosić chęć podjęcia pracy w Lublinie. Ponadto Lublin jako pierwsze miasto w Polsce uruchomiło pilotażowy program zatrudnienia interwencyjnego uchodźców. W ramach programu „Cash for Work” w lubelskich szkołach pracę rozpoczęli pedagodzy z Ukrainy, pomagający uczniom, nauczycielom i rodzicom w integracji. W tym celu podpisana została umowa o współpracy z Polskim Centrum Pomocy Międzynarodowej, wypłacającym wynagrodzenie zatrudnionym pracownikom. Rolą samorządu było z kolei ustalanie zadań dla pracownika i nadzór nad jego codzienną pracą. W ramach programu zatrudnienie znalazło 98 ukraińskich nauczycieli. Dodatkowo umożliwił on zatrudnienie 16 osób na stanowisku animatora edukacji i kultury, 25 tłumaczy, dwóch psychołożek oraz jednej osoby na stanowisku pomocy prawnej (Miasto Lublin..., 2023).

Dostęp do edukacji

Kolejny obszar działań Miasta to edukacja ukraińskich dzieci i młodzieży. Zainteresowani uczniowie z Ukrainy przyjmowani byli do lubelskich szkół i dołączani do istniejących klas, a młodsze dzieci do przedszkoli. Placówki oświatowe wspierały uczniów w kompletowaniu podręczników, zeszytów i pomocy naukowych. Miasto zapewniło również dodatkowe, bezpłatne lekcje języka polskiego dla dzieci cudzoziemców uczęszczających do lubelskich szkół, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym. Dla osób, które wymagały dostosowania procesu kształcenia do ich potrzeb i możliwości edukacyjnych, zorganizowano oddziały przygotowawcze. Dzieci i uczniowie, będący obywatelami Ukrainy, mogli korzystać z pomocy psychologiczno-pedagogicznej zarówno w szkołach, jak i w wybranych poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Z kolei dla najmłodszych ukraińskich dzieci przygotowano miejsca w lubelskich żłobkach.

Z inicjatywy Fundacji Kultury Duchowej Pogranicza utworzono Ukraińską Szkołę Sobotnią im. prof. Michała Łesiowa. W zajęciach z języka ukraińskiego jako ojczystego oraz historii i kultury bierze udział około 150 dzieci. Szkoła zapewnia dzieciom z Ukrainy w wieku szkolnym oraz tym już urodzonym w Lublinie poczucie wspólnoty, tożsamości narodowej i związku z Ukrainą.

Działania placówek oświatowych wspierały także miejskie instytucje kultury. Już w pierwszych dniach kryzysu uchodźczego uruchomiono bezpłatne świetlice, w których zajęcia prowadzili doświadczeni animatorzy. Ponadto zapewniono działania kulturalne w miejscach zbiorowego zakwaterowania uchodźców, zorganizowano kursy języka polskiego dla dzieci i dorosłych, a oferta bibliotek miejskich została poszerzona o wydawnictwa w języku ukraińskim oraz dwujęzyczne. Dodatkowo, dzięki współpracy Miasta z Polskim Centrum Pomocy Międzynarodowej oraz Care International, w okresie wakacyjnym w Lublinie odbył się cykl pikników rodzinnych „Integracje” dla polskich i ukraińskich rodzin spędzających wakacje w mieście.

Integracja to proces dwutorowy, wymaga zaangażowania zarówno ze strony społeczności cudzoziemskiej, związanego z nauką języka, prawa i zwyczajów społeczności przyjmującej, ale też wysiłku ze strony społeczności przyjmującej, której zadaniem jest zaproszenie nowych mieszkańców do poznania się, do wspólnej aktywności i rozmowy. Z inicjatywy Urzędu Miasta Lublin, dzięki wsparciu finansowemu miasta partnerskiego Münster, kilkudziesięciu urzędników i bibliotekarzy ukończyło kurs podstawowy języka ukraińskiego.

Pomoc humanitarna na rzecz Ukrainy

Niezwłocznie po wybuchu wojny skierowano do miast partnerskich i zaprzyjaźnionych w Ukrainie list ze wsparciem i zapytaniem o aktualne najpilniejsze potrzeby. W odpowiedzi miasta ukraińskie przekazały listy niezbędnych artykułów i dóbr.

Wystosowano również apel do miast partnerskich i zaprzyjaźnionych z Lublinem o udzielenie wszelkiej możliwej pomocy szczególnie tym, którzy znajdują się nadal w Ukrainie. W efekcie do Lublina dotarły transporty z całej Europy z najpotrzebniejszymi produktami, zarówno od miast partnerskich, jak i od międzynarodowych organizacji pozarządowych i agend rządowych, które przekazywane były sukcesywnie do Ukrainy.

Do tej pory z Lublina do ukraińskich miast wyjechało ponad 100 transportów, m.in. z żywnością, artykułami medycznymi czy odzieżą.

Nowe przestrzenie w obszarze miasta Lublin

Jednym z efektów współpracy miasta Lublin z organizacjami pozarządowymi stał się „Baobab” – przestrzeń służąca integracji, miejsce wymiany doświadczeń, realizacji projektów, rozmów oraz wspólnych spotkań migrantów, uchodźców i mieszkańców Lublina.

W przestrzeni „Baobabu” znalazły swoje miejsce usługi realizowane wcześniej w ramach Lubelskiego Społecznego Komitetu Pomocy Ukrainie, takie jak np. infolinia dla uchodźców, pomoc psychologiczna, prawna. Oferta ta jest systematycznie uzupełniana, a przestrzeń „Baobabu” służy spotkaniom, warsztatom i dyskusjom skupiającym się na integracji nowych mieszkank i mieszkańców Lublina, w tym uchodźczyń i uchodźców, ze społecznością przyjmującą.

Z kolei dzięki środkom przekazanych przez Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci UNICEF powstało „Spilno Lublin”, czyli miejsce aktywności i integracji społecznej mieszkańców Lublina. „Spilno” w języku ukraińskim oznacza „wspólnie” i określa sposób myślenia o tym miejscu. Intencją organizacji prowadzących tę przestrzeń jest zachęcenie młodych lublinian, każdej narodowości, do wspólnej nauki, zabawy i wzajemnego wspierania się. „Spilno Lublin” wpisuje się w szerszy kontekst ogólnopolskiej działalności na rzecz integracji uchodźców prowadzonej przez UNICEF oraz władze samorządowe miast, które stawiają na społeczny potencjał swych mieszkańców. Nowi obywatele Lublina z Ukrainy mogą uzyskać tu niezbędne wsparcie psychologiczne, terapeutyczne, prawne

i socjalne, a także budować relacje ze swymi polskimi sąsiadami podczas zajęć edukacyjnych, warsztatów rękodzielniczych czy zabaw ruchowych. Program „Spilno Lublin” współtworzą cztery lubelskie organizacje pozarządowe, od lat specjalizujące się w pomocy osobom potrzebującym.

Podsumowanie

Dzięki otwartości na nowych mieszkańców z Ukrainy i wsparciu dotychczasowych miast partnerskich na przestrzeni 2022 i 2023 roku Lublin zyskał dwa kolejne miasta partnerskie z obszaru Ukrainy. W 2022 roku została podpisana umowa partnerska z miastem Charków, a w 2023 roku z miastem Krzywy Róg. Do tej pory były one miastami zaprzyjaźnionymi. Obecnie Lublin prowadzi współpracę łącznie z 12 ukraińskimi miastami. Są to: Iwano-Frankiwnsk, Lwów, Łuck, Ługańsk, Równe, Starobielsk, Sumy, Charków i Krzywy Róg jako miasta partnerskie oraz Dniepr, Kamieniec Podolski i Winnica jako miasta zaprzyjaźnione.

Za wszechstronną pomoc i solidarność okazywaną narodowi ukraińskiemu Prezydent Ukrainy uhonorował miasto Lublin Tytułem Miasta Ratownika. Jest to wyraz symbolicznego podziękowania dla miast partnerskich, które są zaangażowane w niesienie pomocy Ukrainie i jej obywatelom w związku ze zbrojną inwazją Rosji.

Te zaprezentowane powyżej doświadczenia i działania potwierdzają jedynie, że sprawna reakcja samorządu, organizacji pozarządowych oraz zwykłych mieszkańców Lublina stworzyła możliwość szybkiego wsparcia dużej liczby uchodźców z Ukrainy i to zarówno w zakresie zabezpieczenia najistotniejszych potrzeb socjalnych, medycznych, jak i mieszkaniowych, edukacyjnych i tych związanych z rynkiem pracy. Dzięki tej spontanicznej, ale równocześnie właściwie ukierunkowanej działalności różnych lokalnych interesariuszy uniknięto tworzenia wielkich enklaw skupiających uchodźców w jednym obszarze miasta. „Ze względu na zróżnicowany status prawny wszystkich tych podmiotów, różnorodność podejmowanych działań i spontaniczną aktywność społeczną, możemy opisać realizowaną politykę migracyjną w kategoriach «brikolażu instytucjonalnego», wypełniającego pustkę po braku tej polityki, związanej z koniecznością nagłego rozwiązywania problemów migracyjnych” (Łodziński, Szonert, 2023).

Streszczenie: Nikt nie przypuszczał, że w najbliższym sąsiedztwie, tuż za wschodnią granicą naszego kraju, będzie toczyła się wojna. Nikt nie spodziewał się, że tysiące mieszkanki i mieszkańców Ukrainy stanie się uciekinierami, a wojna ta, mimo obecnej globalizacji i systemów wzajemnych powiązań ekonomicznych, będzie wojną w pełni konwencjonalną, niosącą zniszczenia i śmierć wielu bezbronnych cywili. Wraz z początkiem konfliktu zbrojnego w Ukrainie samorządy lokalne zostały postawione przed wyzwaniem największego kryzysu uchodźczego w powojennej Polsce. Niniejszy artykuł stanowi próbę odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób społeczności lokalne poradziły sobie z napływem obywateli i obywateli Ukrainy, nie dysponując, zwłaszcza w początkowej fazie wojny, żadnymi systemowymi narzędziami i wsparciem. Analizie poddano rozwiązania przyjęte i wprowadzone w mieście Lublin. W artykule przedstawiono ogólne zasady organizacji pomocy uchodźcom z Ukrainy, jak i poszczególne formy wsparcia począwszy od zapewnienia schronienia, zabezpieczenia podstawowych potrzeb socjalno-bytowych, poprzez rozwiązania z zakresu dostępu do rynku pracy czy edukacji. Zaprezentowane rozwiązania są przede wszystkim efektem doświadczeń autora artykułu, bezpośrednio zaangażowanego w pomoc obywatelom Ukrainy. Artykuł prezentuje determinację zarówno strony samorządowej, jak i lokalnej społeczności w tworzeniu lokalnych rozwiązań wspierających migrantów.

Słowa kluczowe: wojna na Ukrainie, pomoc Ukraińcom, pomoc społeczna

Abstract: No one expected that there would be a war in our immediate neighborhood, just beyond the eastern border of our country. No one expected that thousands of inhabitants of Ukraine would become refugees, and that this war, despite the current globalization and systems of mutual economic connections, would be a fully conventional war, bringing destruction and death of many defenseless civilians. With the beginning of the armed conflict in Ukraine, local governments were faced with the challenge of the largest refugee crisis in post-war Poland. This article is an attempt to answer the question of how local communities coped with the influx of Ukrainian citizens, especially in the initial phase of the war, with no systemic tools and support. The solutions adopted and implemented in the city of Lublin were analyzed. The article presents the general principles of organizing assistance for refugees from Ukraine, as well as individual forms of support, ranging from providing shelter, securing basic social and living needs, through solutions in the field of access to the labor market and education. The presented solutions are primarily the result of the experience of the author of the article, who is directly involved in helping Ukrainian citizens. The article presents the determination of both the local government and the local community in creating local solutions to support migrants.

Keywords: war in Ukraine, help for Ukrainians, social assistance

Bibliografia

- Barometr Turystyczny (2022). Raport o Ruchu Turystycznym w Lublinie. Pobrane z: https://lublin.eu/gfx/lublin/userfiles/_public/turystyka/projekty/barometr_turystyczny/raport_turystyczny_2022.pdf.
- Łodziński, S., Szonert, M. (2023). Polityka migracyjna „bez polityki”. Antynomie tworzenia polityki migracyjnej w Polsce w okresie 2016–2022. *CMR Working Papers*, 130/188. Pobrane z: <https://www.depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/22323/CMRWP130188.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Miasto Lublin pomaga obywatelom Ukrainy (2023). Pobrane z: <https://lublin.eu/lublin/aktualnosci/miasto-lublin-pomaga-obywatelom-ukrainy,9392,66,1.html>.
- MOPR (2022). *Sprawozdanie opisowe z działalności MOPR w Lublinie za 2022 rok*. Pobrane z: <https://mopr.lublin.eu/sprawozdania>.
- Prezydent Miasta Lublin (2022). *Zarządzenie nr 53/3/2022 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Prezydenta Miasta Lublin ds. pomocy obywatelom Ukrainy uciekającym przed działaniami wojennymi*. Pobrane z: bip.lublin.eu/prawo/zarządzenia-prezydenta/2022/zarządzenie-nr-5332022-prezydenta-miasta-lublin-z-dnia-14-marca-2022-r-w-sprawie-ustanowienia-pelnomocnika-prezydenta-miasta-lublin-ds-pomocy-obywatelom-ukrainy-uciekajacym-przed-dzialaniami-wojennymi,751,28195,2.html.
- Winiarski M., Dylemat relacji pojęć „wsparcie” i „pomoc” w przestrzeni działań prorodzinnych – wewnętrznych i zewnętrznych, *Pedagogika Rodziny* nr 5 (3)/ 2015.